

Motion till riksdagen

1988/89:U520

av Lars Ernestam (fp)

Internationell miljö rätt

Miljöproblemen är internationella. Lika lite som att utrotningen av den vitryggiga hackspetten skulle vara ett problem endast för ornitologer, är rovdriften på regnskogarna endast ett problem för de tropiska länderna. Miljöskador blir inte mindre angelägna att åtgärda och förhindra bara för att de uppstår, eller hotar uppstå, flera hundra mil härifrån.

Vi är alla ytterst beroende av att villkoren för mänsklig överlevnad inte åsidosätts. Alla länder tar inte – av olika skäl, som fattigdom, okunskap eller ideologiska blockeringar – hänsyn till miljön. Livsvillkoren i andra länder är också ett ansvar för oss. Länder som Sverige har därför en internationell uppgift att verka pådrivande för en bättre miljö.

Det är min uppfattning att regeringens ambitioner är otillräckliga och att regeringen uppträder för passivt när det gäller de internationella miljöfrågorna. Det är olyckligt eftersom miljöfrågorna står, och kommer att stå, högt upp på agendan för den internationella debatten. Även om miljöproblemen i praktiken måste lösas nationellt är internationella överenskommelser mycket viktiga i miljöårsarbetet.

Medvetenheten om miljöproblemen verkar ha ökat. Men trots det går det internationella miljöarbetet alltför trögt. I och för sig välformulerade konventioner träder sällan i kraft eftersom för få länder ratificerar dem. Som exempel kan nämnas att Convention on the Law of the Sea, som i flera avseende skulle reglera världshaven, tog flera decennier att förhandla fram och sannolikt aldrig kommer att träda i kraft. De som träder i kraft, träder i kraft därför att de dess värre oftast är tandlösa.

Implementeringen av konventioner är ett annat problem. Ofta blir internationella konventioner inte mer än bara ord på ett papper. Särskilt uppmärksammas är nationers behandling av de mänskliga rättigheterna, men parallellt finns dess värre också på miljöområdet.

Ideella organisationer kan, genom informations- och opinionsarbete, påverka nationella regeringar så att långtgående internationella överenskommelser sluts och att dessa implementeras i den nationella lagstiftningen. P.g.a repressionen i vissa länder och därmed de minskade möjligheterna till yttrandefrihet kan nationella ideella organisationer ha svårt att arbeta. Internationella miljöorganisationer har då ett ansvar för sådant arbete. Ett större svensk engagemang i IUCN – International Union on Conservation of Nature – kan stärka i IUCN ingående ideella organisationer.

Det har visat sig att konventioner som geografiskt omfattar mindre områden dels lättare går att få mer långtgående, och dels lättare förhandlas

färdigt. Östersjökonventionen, Gdanskkonventionen och nordiska miljöskyddskonventionen är exempel härpå. Sverige bör internationellt verka för fler regionala konventioner.

När en konvention slutits är det självklart viktigt att den tillämpas. Särskilt angeläget är det när det gäller konventioner som innebär något nytt.

Nordiska miljöskyddskonventionen (NMK) från 1974 med Danmark, Finland, Norge och Sverige är en sådan. NMK introducerade ett nytt element i miljötraktaträtten. De nationella gränserna och den nationella suveräniteten mellan staterna i miljörättslig bemärkelse upphörde mer eller mindre. För första gången i internationell miljö rätt uttalades explicit att en stat som överväger att ge tillstånd för miljöstörande verksamhet har en skyldighet att också beakta den störning som kan drabba grannstaterna.

Regeringarna kan, med stöd av konventionen, kräva konsultationer med den regering som står i begrepp att ge tillstånd till miljöstörande verksamhet. Den svenska regeringen bör därför kräva konsultationer när beslut skall fattas i våra grannländer om verksamhet som bedöms ha en miljöstörande inverkan på svensk territorium. Även krav om åtgärder mot redan tillåtna utsläpp som påverkar miljön i Sverige bör övervägas. Självklart bör Sverige på samma sätt vara lyhört för krav från grannländerna.

Åtgärder från svensk sida mot länder som tillåter verksamhet som avsevärt påverkar miljön i Sverige behöver inte endast baseras på konventioner. Även den icke konventionsbundna folkrätten, dvs. grundläggande internationella sedvanor och principer, ger nationer möjlighet att agera.

Eftersom en folkrättslig sedvana bara är sedvana så länge den tillämpas, är det viktigt enbart av det skälet att Sverige internationellt hävdar dessa principer. En sådan princip är "sic utere" (sic utere tuo ut alienum non laedas – ung. "använd ditt territorium så att du inte skadar dina grannars").

För länder som vägrar underteckna miljökonventioner är, vad jag förstår, sic utere-principen det enda folkrättsliga stöd grannländer kan använda i förhandlingar med landet i fråga. För att stärka den icke konventionsbundna miljö rätten bör Sverige därför ständigt framhålla sic utere-principen.

Hemställan

Med hänvisning till vad ovan anförts hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan i motionen anförts om ökat engagemang från Sveriges sida i den internationella miljöpolitiken,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan i motionen anförts om konsultationer m.fl. åtgärder inom ramen för den nordiska miljöskyddskonventionen,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan i motionen anförts om att stärka den icke konventionsbundna miljö rätten.

Stockholm den 24 januari 1989

Lars Ernestam (fp)